

**Bagińska, Jolanta / Banasiewicz, Ewa /
Taras, Halina**

**Wyniki badań wykopaliskowych w
Podlodowie, stan. 2, woj zamojskie, w
1997 roku**

Archeologia Polski Środkowowschodniej 3, 118-124

1998

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach
dozwolonego użytku.

JOLANTA BĄGIŃSKA, EWA BANASIEWICZ, HALINA TARAS

WYNIKI BADAŃ WYKOPALISKOWYCH W PODŁODOWIE, STAN. 2, WOJ. ZAMOJSKIE, W 1997 ROKU

W 1997 r. wykop o powierzchni około 1,5 ara (ryc. 1: a) usytuowano na zachód od obszaru zbadanego w ubiegłych latach (E. Banasiewicz 1994; J. Bągińska 1996; J. Bągińska, E. Banasiewicz, H. Taras 1997), częściowo już w partii stokowej wyniesienia, na którym leży stanowisko. Różnice wysokości badanej powierzchni sięgały 50 cm. Zaobserwowano znaczne zniszczenie wierzchnich warstw naturalnych wskutek orki i procesów spływowych. Czarnoziem miąższości 20-30 cm zachował się przede wszystkim w części wschodniej badanego obszaru. Pod nim wystąpiła 10-20 cm warstwa jasnobrunatnej gleby. Taką samą glebę zaobserwowano w części zachodniej wykopu bezpośrednio pod warstwą orną. Warstwa kulturowa, podobnie jak w latach ubiegłych, zawierała materiały związane z osadnictwem neolitycznym (kultur wołyńsko-lubelskiej ceramiki malowanej, amfor kulistych i, być może, ceramiki sznurowej), epoki brązu (kultur mierzanowickiej i trzcinieckiej) oraz z okresu wpływów rzymskich, z którym łączyć można brązowe okucie pasa i fragment sprzączki pochodzące najprawdopodobniej ze zniszczonych grobów.

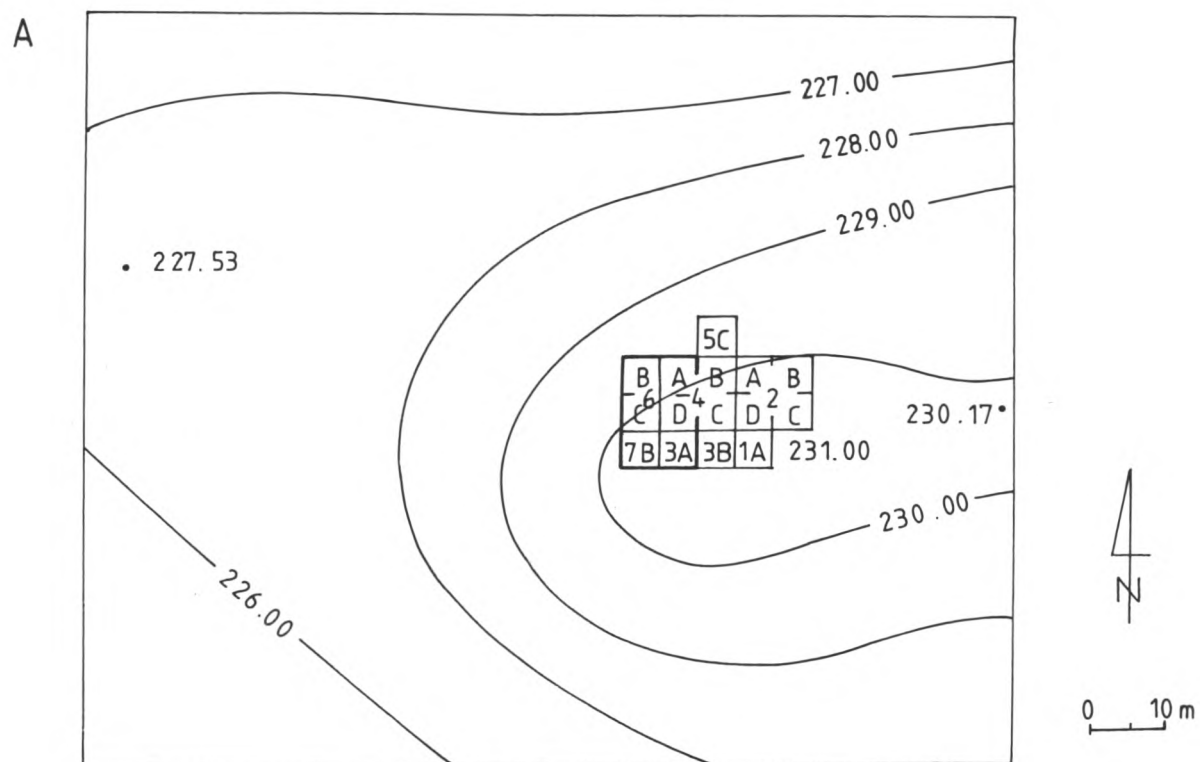
Jamy zaczęły rysować się na głębokości względnej 30-50 cm od powierzchni ziemi. Położenie niektórych obiektów na stoku wpłynęło niekorzystnie na stan ich zachowania, przyspieszając zniszczenie części stropowej. Odsłonięto łącznie 16 nowych obiektów (ryc. 2: a), wśród których 4 prostokątne jamy grobowe związane z kulturą mierzanowicką (ob. 37) i okresem wpływów rzymskich (ob. 33, 38 i 34?). Pozostałe, kolistę lub owalne, jamy o średnicach najczęściej 1,3-1,5 m, wyjątkowo do 2 m (ob. 28, 40) były w przekroju prostokątne (ob. 28, 39, 40, 42), trapezowate (ob. 33a, 35) lub nieckowate. Wypełniska jam zawierały zwykle niewielką ilość materiału. Tylko w obiektach 28 i 35 wystąpiły większe ilości kości zwierzęcych, ceramiki i polepy. Obydwe jamy, jak też prawdopodobnie większość pozostałych obiektów gospodarczych, reprezentuje schyłkowotrzcinięcką fazę osadnictwa (ryc. 1: b, c; 2B). W spągu jamy nr 40 znaleziono przełamany i złożony kamień żarnowy.

Prostokątna z zaokrąglonymi narożnikami jama grobowa (nr 37) o długości około 3 m i szerokości 1,5 m usytuowana była po linii NE-SW (ryc. 3: a). Zachowała się tylko jej część przydenna miąższości około 35 cm, strop grobu zniszczony został wskutek procesów spływowych i działalności rolnej. Narożnik wschodni zniszczony został późniejszym wkopem grobowym. W centralnej części jamy znaleziono słabo zachowane kości kończyn dolnych, w pobliżu znajdował się grocik krze-

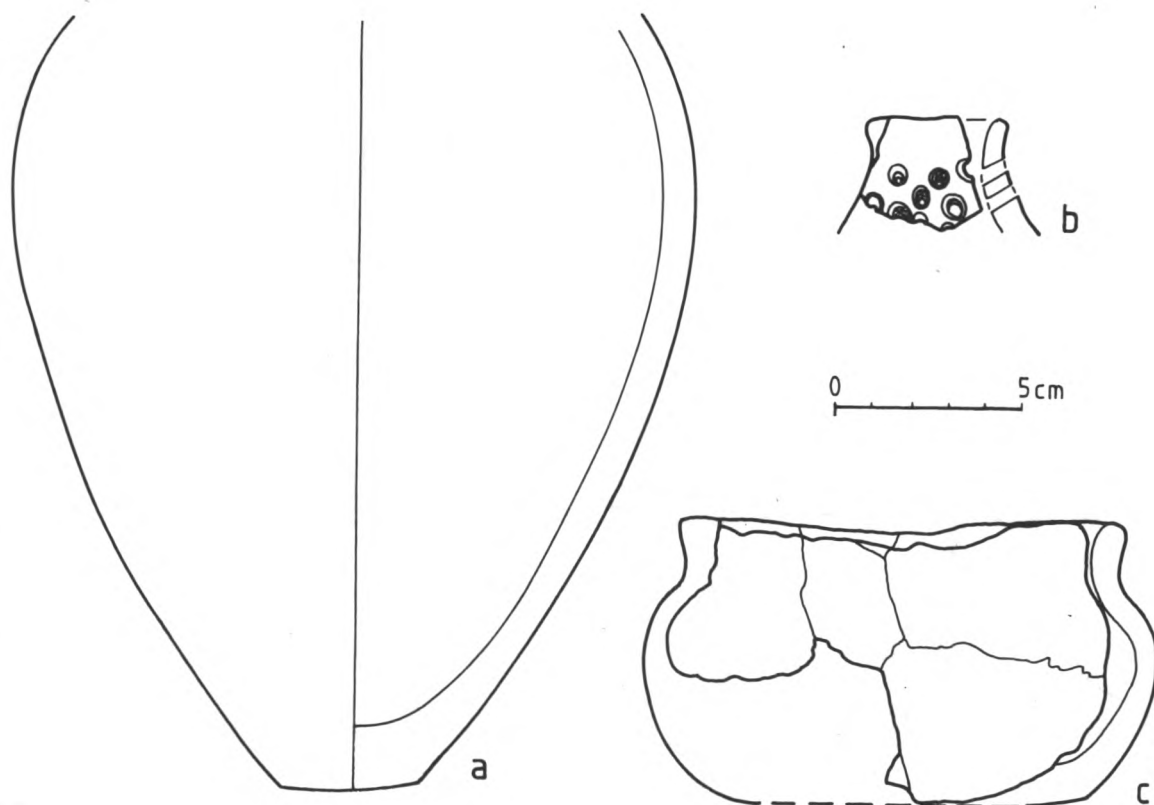
mienny z nieokreślonego, szarego surowca (rys. 3: b). Zmarły leżał najprawdopodobniej na prawym boku, z głową ukierunkowaną na SW. W pobliżu głowy, w południowym narożniku jamy grobowej, stała silnie zniszczona w górnej części amfora dwuucha lub garnek uchaty o baniastym brzuścu średnicy około 30 cm i małym dnem (średnica 6-7 cm). Naczynie miało zdobioną górną część brzuśca podwójnym rzędem ornamentu paznokciowego (ryc. 3: c). Zostało słabo wypalone, gdyż jego ścianki w dużej mierze rozłożyły się w glebie, zaś zachowane fragmenty były bardzo kruche. Wykonane z gliny z domieszką kamiennego tłucznia.

Grób znajduje analogie w innych pochówkach z Grzędy Sokalskiej (J. Bągińska 1997). Charakter i cechy wyposażenia każą łączyć go z młodszymi fazami kultury mierzanowickiej. Ornament paznokciowy najczęściej występuje w fazie klasycznej tej kultury (S. Kadrow 1991, s. 45-49). Grocik ma liczne analogie we wszystkich fazach chronologicznych, m.in. w grobie nr 4 w Łubczu, stan. 38 (J. Bągińska 1996a, s. 31-32) datowanym na fazę późną kultury mierzanowickiej.

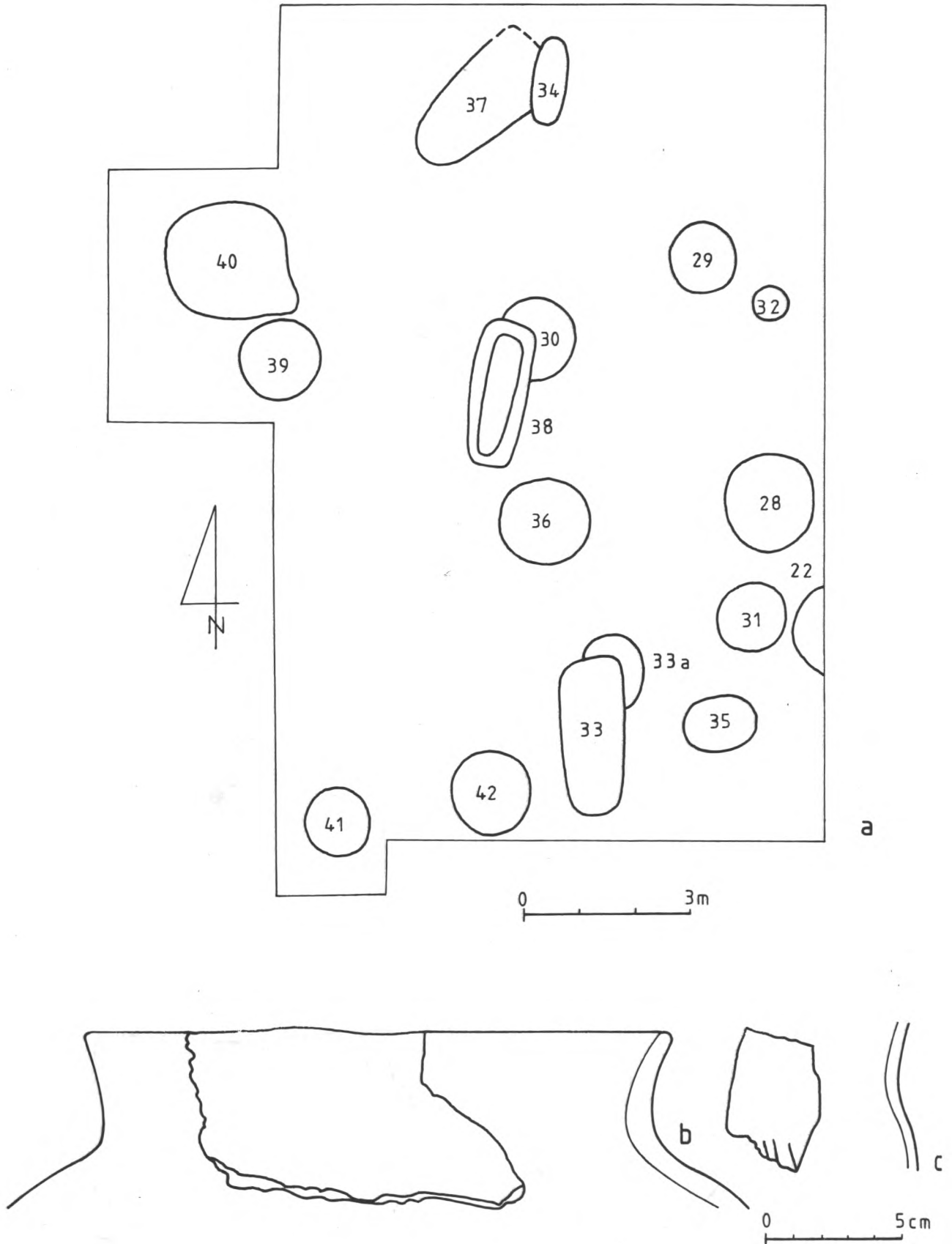
Z okresem wpływów rzymskich związane są dwa groby (nr 33 i 38) oraz najprawdopodobniej trzeci (ob. 34), wszystkie usytuowane po linii N-S. Grób nr 3 (ob. 33), najlepiej zachowany, pojawił się na głębokości względnej około 40 cm od powierzchni ziemi, w niższych warstwach zarys jamy stał się bardzo czytelny i regularny. Prostokątna, z zaokrąglonymi narożnikami jama grobowa o wymiarach 3,0 x 1,2 m i miąższości około 60 cm zawierała pochówek szkieletowo-ciałopalny. Nie spalona dolna część szkieletu kobiety w wieku *Adultus* (W. Kozak-Zychman, E. Gauda 1997) ułożona była stopami na południe. Kości prawej strony szkieletu, zachowanego do wysokości połowy klatki piersiowej, leżały w porządku anatomicznym, natomiast kości długie lewej strony miały zaburzony układ. Spalone szczątki czaszki i kręgi szyjne, prawdopodobnie należące do tej samej kobiety, wkopane zostały wtórnie w południową część jamy grobowej, znaleziono je na wysokości stóp. Zmarłej towarzyszyły następujące przedmioty: fibula brązowa z kabłąkiem zdobionym nacięciami, zatyczka brązowa, sprzączka brązowa jednodzielna o ramie półkolistej z lekko profilowanym kolcem, kamienny przęślik zdobiony rytymi poziomymi liniami, kościana okładzina grzebienia, bursztynowy paciorek dwustożkowy szlifowany na tokarce, dwa bursztynowe paciorki płaskokuliste, bursztynowy wisiołek trapezowaty, paciorek z pomarańczowego szkła opalowego, fragment paciorka

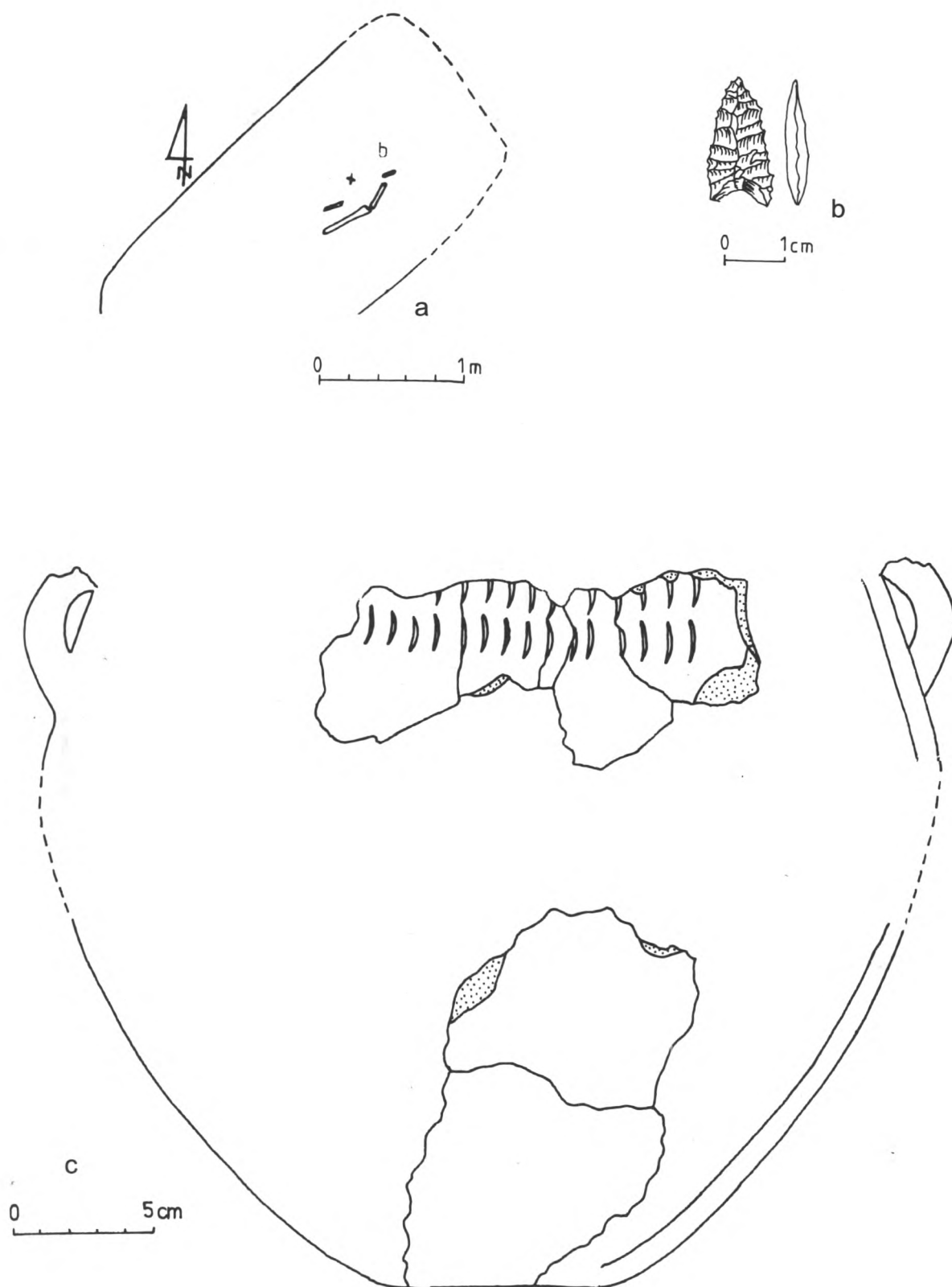
EB

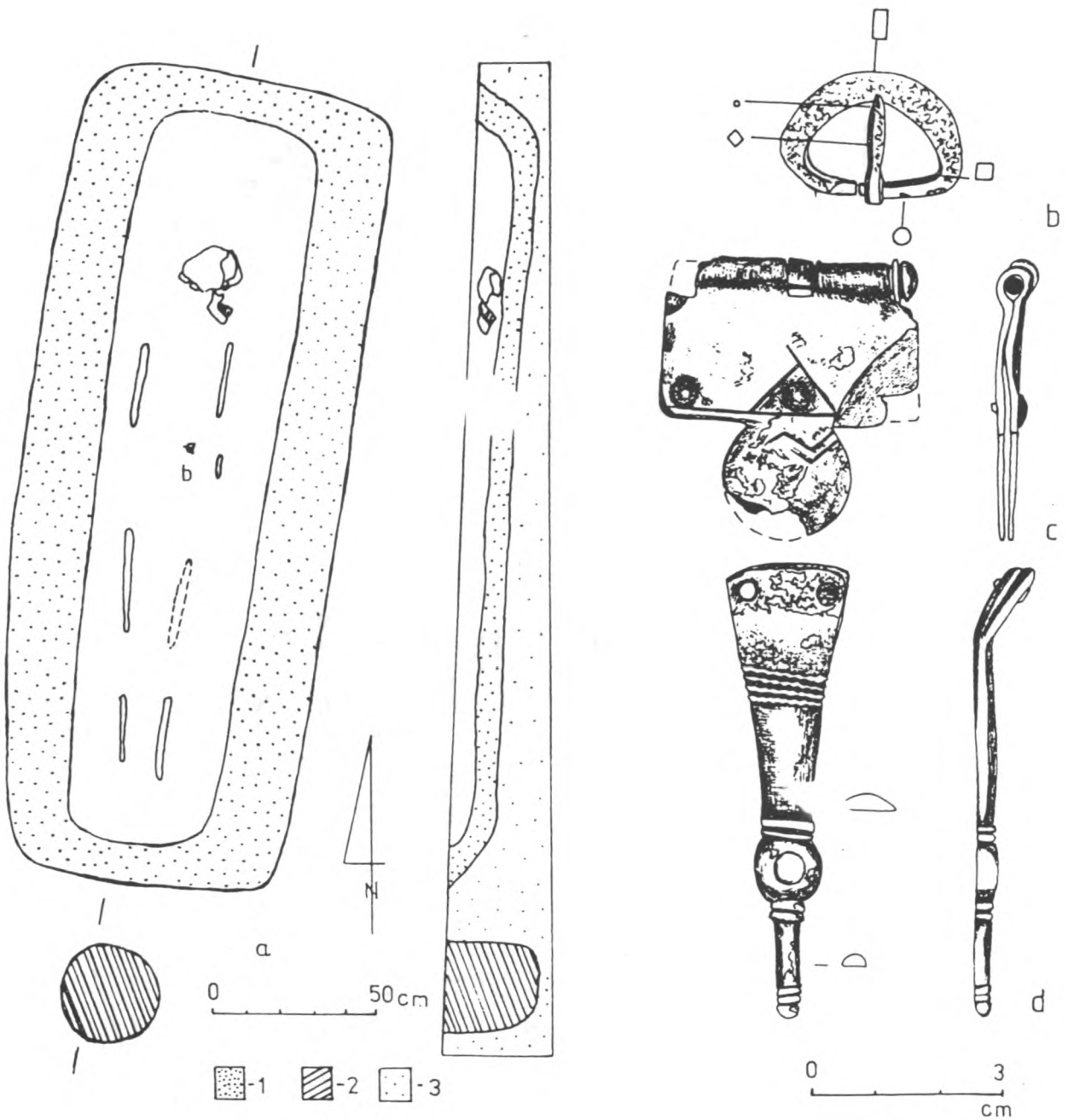
Ryc. 1. Podlódów, stan. 2. a - plan sytuacyjno-wysokościowy - w 1997 r. przebadano działki: 3A, 4A, 4D, 6B, 6C, 7B; b, c - wybór ceramiki kultury trzcinieckiej z obiektu nr 28 (rys. J. Bagińska, R. Joć).

Ryc. 2. Podlódów, stan. 2. A - lokalizacja obiektów. B - wybór ceramiki kultury trzcinieckiej: a, b - z obiektu nr 35, c - z warstwy kulturowej (rys. J. Bągińska, R. Joć).

Ryc. 3. Podlodów, stan. 2. Grób kultury mierzanowickiej - obiekt nr 37: a - zarys jamy grobowej i układ kości, b - grocik krzemienny, c - rekonstrukcja naczynia (rys. J. Bagińska).

Ryc. 4. Materiały z okresu wpływów rzymskich; a - rzut poziomy i pionowy grobu nr 4 (obiekt nr 38): 1 - ziemia brunatnoczarna - zarys trumny, 2 - ziemia szarobrunatna, 3 - less; b - sprzączka brązowa z grobu nr 4; c, d - zabytki brązowe z warstwy ornej (rys. J. Bągińska, P. Jaśkowiak, R. Joć).

ka z białego szkła, fragmenty dwóch słabo zachowanych szklanych białych paciorków, paciorek kulisty z ciemnozielonego szkła. Ponadto w jamie grobowej odkryto fragmenty przepalonego granitu oraz kości zwierzęce.

W grobie nr 4 (ob. 38), w prostokątnej jamie o wymiarach 2,6 x 1,0 m, która wystąpiła płytko pod oraniną i zachowała się tylko w części przydennej miąższości około 35 cm, znajdowała się drewniana trumna (wydrążona kłoda) zawierająca wyprostowany słabo zachowany szkielet mężczyzny (ryc. 4: a) w wieku *Maturus* (W. Kozak-Zychman, E. Gauda 1997), leżący w porządku anatomicznym z głową na N. Na wysokości pasa znaleziono brązową sprzączkę (ryc. 4: b). Grób ten był prawdopodobnie oznakowany stelą drewnianą (?) co sugeruje obecność dołka postłupowego o średnicy 30 cm zlokalizowanego przy południowym krańcu grobu.

W zasypisku grobów znaleziono nieliczne materiały związane ze starszym osadnictwem, głównie z osadą kultury trzcinieckiej, oba groby zniszczyły częściowo jamy osadowe tej kultury.

Niewielka, o rozmiarach 1,5 x 0,7 m, zniszczona w stropie jama grobowa (ob. 34) zachowała się w części przydennej o miąższości 35 cm. Zawierała nieliczne, niespalone kości ludzkie, m.in. żuchwę. Nie stwierdzono wyposażenia. Zły stan zachowania kości i brak wyposażenia może mieć związek z mechanicznym zniszczeniem grobu, wskutek orki i procesów spływowych. Mimo, że brak danych nie pozwala na jednoznaczną klasyfikację chronologiczną, lokalizacja jamy grobowej na jednej linii z grobami nr 3 i 4 może wskazywać, że ten zniszczony obiekt najprawdopodobniej założony został w tym samym czasie co omówione wyżej groby.

Grób nr 3 jest datowany brązową fibulą A-VI z krótką sprężynką zakończoną profilowanymi zatyczkami, z półokrągłym kabłączkiem zdobionym na krawędzi nacięciami (co zbliża ten egzemplarz do wzoru zapinek typu Masłomęcz-25 wg A. Kokowskiego, 1995, odróżnia go jednakże przekrój kabłąka, który jest trójkątny z wklęsłą podstawą). Pozostałe zabytki pochodzące z gro-

bu nawiązują, podobnie jak zapinka, do zespołów kultury wielbarskiej. Pochówek ten reprezentuje jednak bardziej złożony obrządek pogrzebowy niż w kulturze wielbarskiej (fakt powtórnego otwierania grobu - ślady dwóch wkopów) co charakterystyczne jest już dla późniejszej fazy kultury Gotów i znajduje analogie w pochówkach grupy masłomęckiej, np. w Masłomęczu i Gródku (A. Kokowski 1995; B. Rutkowska 1989). Obrzędy takie zarejestrowano tam głównie w bogatych pochówkach kobiecych datowanych od fazy C1a okresu wpływów rzymskich po okres wędrówek ludów.

Na wyposażenie męskiego pochówku w kłodzie - grób nr 4 - składała się brązowa sprzączka jednodzielna o półkolistej, prostokątnej w przekroju ramie, analogiczna do sprzączki z grobu nr 3. Sprzączki takie najliczniej występują w okresie wczesnorzymskim ale spotyka się je również w zespołach późnorzymskich. Grób ten wydaje się bliski pochówkom szkieletowym kultury wielbarskiej z późnego okresu rzymskiego, których na Lubelszczyźnie zarejestrowano dotychczas tylko kilka.

Odkryte w warstwie ornej zabytki brązowe: skuwka sprzączki (ryc. 4: c) oraz okucie końcówki pasa (ryc. 4: d) znajdowały się w niewielkiej od siebie odległości, na zachód od ob. 34 i 38 a w pobliżu nich, również w warstwie ornej, wystąpiło kilka spalonych, drobnych kości. Sugeruje to, że pochodzą ze zniszczonego grobu (grobów?). Zachowana skuwka stanowi najprawdopodobniej fragment dwudzielnej sprzączki o półkolistej ramie. Prostokątna, z kolistą wypustką, skuwka posiada 3 nity i zdobiona jest nacięciami. Tego typu zabytki brązowe spotykane są w inwentarzach kultury wielbarskiej i mają szerokie ramy chronologiczne, niemniej występują także w okresie późnorzymskim w zespołach z zapinkami VI grupy Almgrena. Odpowiada to datowaniu odkrytej w pobliżu końcówki pasa zakończonej pierścieniem z języczkiem, którą można zaliczyć do typu III Raddatza. Zabytki takie występują na obszarze kultury wielbarskiej już w fazie B2 i trwają nawet do młodszej fazy okresu późnorzymskiego.

LITERATURA

- Bagińska J.
 1996 Podlódów, stan. 2, gm. Łaszczów - osada z późnej fazy kultury trzcinieckiej, APŚ, t. 1, s. 69-70.
 1996a Badania kurhanu w Łubczu, stan. 38, gm. Jarzczów, APŚ, t. 1, s. 31-31.
 1997 Groby kultury mierzanowickiej na Grzędzie Sokalskiej, Spr. Arch., t. 49, s. 191-206.
- Bagińska J., Banasiewicz E., Taras H.
 1997 Wielokulturowe stanowisko 2 w Podlódowie, woj. zamojskie, APŚ, t. 2, s. 60-65.
- Banasiewicz E.
 1994 Sprawozdanie z prac sondażowych na cmentarzysku kultury przeworskiej w Podlódowie, stan. 2, gm. Łaszczów, Spr. zam., 1993, s. 37-39.
- Kadrow S.
 1991 *Iwanowice, stan. Babia Góra, cz. 1. Rozwój przestrzenny osady z wczesnego okresu epoki brązu*, Kraków.
- Kokowski A.
 1995 *Grupa masłomęcka. Z badań nad przemianami kultury Gotów w młodszym okresie rzymskim*, Lublin.
- Kozak-Zychman W., Gauda E.
 1997 *Analiza antropologiczna materiałów kostnych z późnego okresu rzymskiego z Podlódowa, stan. 2, woj. Zamość*, mps. PSOZ Zamość.
- Rutkowska B.
 1989 *Grupa masłomęcka w świetle badań archeologiczno-antropologicznych (Masłomęcz, stan. 15), Kul. wielb., t. 2, s. 17-45.*

JOLANTA BAGIŃSKA, EWA BANASIEWICZ AND HALINA TARAS

RESULTS OF ARCHAEOLOGICAL EXCAVATIONS IN PODLODÓW, SITE 2, ZAMOŚĆ VOIVODSHIP

Sixteen new features were uncovered at an area of 1,5 ares (Fig. 1; 2). Among these, it was possible to distinguish: a Mierzanowice culture grave (feature 37) containing a destroyed vessel, a flint arrow point (Fig. 3), as well as two graves (features 33 and 38 - Fig. 4) and probably a third one (feature 34). These graves are dated to the late phase of the Roman Period and are connected with the cultural circle of Goths. Particularly interesting appears to be feature 33 which contained a biritual burial of a woman furnished with glass

and amber beads, a stone spindle whorl, a bone cladding of a comb, and bronze items such as a fibula with an inverted foot, with the cord in low position and the bow ornamented with cuts; a peg, and a one-piece buckle with a semicircular frame and a slightly profiled tongue. The grave bore traces of reopening.

The other features are connected with the settlement dated to the late phase of the Trzciniec culture in the middle Bronze Age.

*Muzeum im. J. Petera w Tomaszowie Lubelskim,
Państwowa Służba Ochrony Zabytków w Zamościu,
Katedra Archeologii UMCS w Lublinie*